

Sport in verval zoekt nieuwe Euwe

Zeventig jaar na de wereldtitel schaken voor Max Euwe gaat Jan Nagel sponsors werven om de nieuwe wereldkampioen te vinden. 'Een Nederlandse Magnus Carlsen kan een nog grotere schaakgekte creëren dan in Noorwegen.' Door **Robèrt Misset**

Zo armoedig oogt het deelnemersveld van het Nederlandse kampioenschap schaken, vanaf woensdag in Hilversum, dat Jan Timman - evenals Van Wely, Sokolov, Van der Wiel en Van den Doel prominent afwezig - een maand geleden werd gebeld. 'Of ik toch niet mee wilde doen?', zegt de 56-jarige grootmeester. 'Dat vond ik zo knullig, alsof ik niets anders op mijn programma had staan. Ik wens zeker een half jaar van te voren te weten of ik een NK speel.'

Sinds 1998 negeert het begoed van het Nederlandse schaken de nationale titelstrijd meestal omdat het organisatiecomité hem geen fatsoenlijke startgelden kan betalen. En van een jarenlang stuurloze bond hoefde Timman ook al weinig te verwachten. 'Het probleem is dat de Nederlandse schaakbond uit amateurs bestaat. Met Eddy Schuyler hebben ze nu een ambitieuze voorzitter. Maar het blijft lastig sponsors voor het schaken te interesseren.'

Het is ruim 70 jaar geleden dat Max Euwe in 1935 wereldkampioen schaken werd door de Rus Aljechin te verslaan. Eind jaren tachtig zorgde Jan Timman met zijn tweekampen in de zogeheten kandidatenmatches voor grote opwind.

Het NOS Journaal werd onderbroken om te melden dat Timman weer een stapje dichterbij de wereldtitel was gekomen door de Hongaarse grootmeester Portisch te verslaan. Maar tegen het voormalige Sovjet-bolwerk was ook Timman niet opgewassen.

Het verval van de Nederlandse schaaksport laat zich eenvoudig duiden, aldus Timman. 'Ik ben na Euwe nog enigszins in de buurt gekomen van de wereldtitel. Maar ook als nummer twee van de wereldranglijst heb ik er geen echte kans op gehad. Je moet constateren dat Jeroen Piket en na hem Van Wely het ook niet hebben gered. En een talent als Stellwagen heeft ingezien dat de absolute wereldtopvoor hem evenmin haalbaar is. Aan een toptoernooi als Linares doen we al jaren niet mee. Met als gevolg dat de aandacht voor de schaaksport enorm is geluwd.'

Nog maar 21 duizend leden telt de Koninklijke Nederlandse Schaakbond (KNSB) en tot zijn spijt constateerde Jan Nagel, voorzitter van het Max Euwe Centrum, dat het jaarlijkse 'Kerreslag-toernooi' in zijn huus al bijna sterker was bezet dan het NK in zijn woonplaats Hilversum.

Nagel haalde de nationale titelstrijd in 2006 van Leeuwarden naar Hilversum en verzamelde meteen ruim een ton aan sponsorgeld. 'Ik heb de zaak overgedragen aan de KNSB en helaas is het vorige bestuur enorm slordig geweest in het onderhouden van contacten. Er waren ook veel wisselingen bij de bond, ze hebben de afgelopen jaren wel drie of vier voorzitters en penningmeesters gehad.'

Jan Nagel aan zet op het Max Euweplein in Amsterdam. Foto Klaas Jan van der Weij

'Jan Timman is een icoon. Volgens de regels heeft hij zich niet geplaatst voor het NK. Een grote naam als Timman nog natuurlijk niet ontbreken. Ik had Jan altijd mee laten doen aan het NK, hij genereert ook meer publiciteit.'

Maar aan vedetten uit het verleden moet de schaaksport zich niet langer vastklampen, betoogt Nagel. Twee weken geleden lanceerde hij een ambitieus plan 'met een hoog ideeëel karakter' om de nieuwe wereldkampioen te zoeken. Hij

wil namens het Max Euwe Centrum tien bedrijven aantrekken die tot 2012 jaarlijks 10 duizend euro investeren om een schaaklent te adopteren. Al in 2011 moet een eerste schifting plaatsvinden op het Toernooi van de Toekomst.

Nagel: 'Als Nederland weer een wielrenner heeft die de Tour de France kan winnen, zul je zien dat iedereen op een racefiets kruipt. De Oranjekroon zal komende zomer weer toeslaan tijdens het EK voetbal en zelfs het pijltjesgoien

hield Nederland in de ban. Waarom zou dat in het schaken niet kunnen? Maar Timman was 23 jaar geleden de laatste Nederlandse winnaar van het Corus-toernooi. Nu speelt alleen Van Wely nog in de Agrop. Helaas is het slechts de vraag hoe laag hij eindigt.'

Via zijn uitgebreide netwerk kwam Nagel met klinkende namen voor zijn comité van aanbeveling. Van de Amsterdamse burgemeester Cohen, die als voorzitter optreedt, tot NOC*NSF-voorzitter

Terpstra, Timman en vastgoedmagnaat Rudy Stroink, volgens Nagel 'een artistieke nonconformist, die de leden van de Quote 500 regelmatig ontmoet'. Schaken kent geen barrières en bevordert de integratie, stelt Nagel. 'Het schaken heeft allang niet meer het imago van oudere heren met een bolknak in rokerige zaaltjes. Jonge vrouwen hebben zelfs een kleine revolutie veroorzaakt in de schaaksport.'

Op 68-jarige leeftijd is de pio-

de Nagel binnen de kortste keren 35 procent van de stemmen in zijn woonplaats. 'We waren ook geen eendagsvlieg. Ik heb die partij 12 jaar geleid en al die tijd waren we de grootste partij van Hilversum. Voor de breuk met Pim Fortuyn leek Leefbaar Nederland ook de grootste partij van het land te worden. Maar ik wil het schaken vooral buiten de politiek houden.'

Opnieuw moet Nagel, zelf een fanatieke schaker en vader van voormalig topspeelster Yvette, klein beginnen. 'In het buitenland heb je op de boulevards van die grote schaaftafels, in Nederland zie je ze zelden. Tot mijn verbazing is de schaaftafel op het Max Euweplein in Amsterdam erg in trek. Er ontbreekt geen stuk, er is zelfs niets kapot. In het centrum van Hilversum onthullen we komende week twee schaaftafels.'

Nagel laat zich inspireren door de doorbraak van het supertalent Magnus Carlsen. 'Loop in Noorwegen een willekeurige kiosk binnen en je ziet een blad, een handdoek of een affiche met daarop de beeltenis van Carlsen. Hij behoort als jongen van 17 al tot de top vijf van de wereld.'

Oud-bondscoach Cor Van Wijgerden: 'Als nou één land geen schaaktraditie had, was het Noorwegen. Ze hadden alleen Agdestein, die schakende voetballer. Kun je nagaan wat een toptalent tweeweg kan brengen.' En Timman:

'Als we met het schaken wat willen bereiken, moeten we op veel jongere leeftijd scouten'

'In tegenstelling tot Noorwegen heeft Nederland wel een echte schaakcultuur. Een Nederlandse Carlsen zou bij ons een nog veel grotere hype ontketenen.'

In Wijk aan Zee, nog altijd het Wimbledon van de schaaksport, zag Nagel hoe het Corus-toernooi werd overspoeld door tieners uit India en China. 'Kinderen van elf tot dertien jaar uit die landen schaken al op het niveau van een internationaal meester. Als we dat ook in Nederland willen bereiken, moeten we op veel jongere leeftijd gaan scouten.'

'Er zijn vijf regionale servicepunten. Na onze eerste oproep op de website van het Max Euwe Centrum werd ik al door verschillende vaders gebeld die hun kinderen wilden aanmelden. Het begint met een brede waaijer. Op advies van Timman richten we ons eerst op kinderen van zeven, acht jaar. Uiteindelijk stellen we een pool van talenten op.'

Maar verdwalen ze straks niet als Daniel Stellwagen en Jan Smeets? Deze Nederlandse talenten beslo-

ten niet te kiezen voor een profcarrière en stelden hun ambities bij. Volgens Nagel miste het tweetal ook de juiste begeleiding. 'De financiële middelen ontbreken om de stap naar de top te maken. Met ons initiatief willen we die impasse doorbreken.'

Misschien dat Van Wijgerden zijn pupillen straks een minder somber toekomstbeeld schetst. De 57-jarige trainer was in de jaren negentig de mentor van de zogeheten 'Lost Boys', een groepje talenten dat door het toenmalige It-bedrijf werd gesponsord. Tien jaar later behoren de 'Lost Boys' - Stellwagen, L'Ami en de broerjes Erwich - niet tot de gouden, maar de verloren generatie van het Nederlandse schaken.

Van Wijgerden: 'Het beroepsperspectief in de schaaksport is nihil. Ik ben eigenlijk een slechte bondscoach geweest, want ik adviseerde mijn schakers altijd te gaan studeren. Alleen voor Jeroen Piket en Loek van Wely heb ik een uitzondering gemaakt. De omstandigheden waren anders in die tijd, je had veel toptoernooien in Nederland. Maar ook zij hebben het niet gered. Nu kan een schaaftalent het hoofd al helemaal niet boven water houden.'

Het plan van Nagel klinkt Van Wijgerden dan ook als muziek in de oren. 'Maar het slaagt alleen als de juiste trainers worden aangevraagd. Dat is juist het probleem, want de KNSB heeft een chronisch gebrek aan toptrainers. Het gaat al fout aan de basis. Ik mag als schaaktrainer geen brood bakken of vlees verwerken. Maar in Nederland mogen een bakker en een slager wel schaaktraining geven.'

En als de juiste begeleiders wel voorhanden waren, wist de bond ze niet te bereiken. Timman: 'Ik ben een aantal keren benaderd om Stellwagen te trainen. Ik had die jongen graag willen helpen, maar dan hoorde ik er weer een tijd niets van. Het werd door de bond slecht gecoördineerd.'

Volgens Timman zijn de podia waar de aanstormende jeugd de elite kan uitdagen grotendeels verdwenen. 'Het is typerend dat Nederlandse talenten en routiniers elkaar ontmoeten op een Engels toptoernooi, de Staunton Memorial. Van Wely, Sokolov en ik vormen een team met Smeets, Werle en L'Ami. We spelen een interland tegen Engeland, maar strijden in leide ook tegen elkaar. Dat gebeurt in Nederland veel te weinig.'

Op de basisschool is het schaken onveranderd populair, zegt Van Wijgerden. 'Kinderen raken nog altijd gefascineerd als ze met die houten figuurtjes mogen spelen. Ondanks het flitsende karakter van de computerspelletjes hebben de zwarte en witte schaakstukken hun magische aantrekkingskracht behouden. Maar we hebben wel een charismatische persoonlijkheid nodig als Donner of een Nederlandse Carlsen om de sport nieuw elan te geven.'